

STORTINGET

Innst. 41 S

(2019–2020)

Innstilling til Stortinget
fra utdannings- og forskningskomiteen

Dokument 8:165 S (2018–2019)

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås og Karin Andersen om at regjeringen må legge fram konkrete forslag og en tidsplan for at alle norske skoler blir dysleksi- og dyskalkulivennlige

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge fram konkrete forslag til og en tidsplan for at alle norske skoler blir dysleksi- og dyskalkulivennlige.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Martin Henriksen, Nina Sandberg og Torstein Tvedt Solberg, fra Høyre, Marianne Synnes Emblem, Kent Gudmundsen, Turid Kristensen og Mathilde Tybring-Gjedde, fra Fremskrittspartiet, Carl I. Hagen og lederen Roy Steffensen, fra Senterpartiet, Marit Arnstad og Marit Knutsdatter Strand, fra Sosialistisk Venstreparti, Mona Fagerås, fra Venstre, Guri Melby, og fra Kristelig Folkeparti, Hans Fredrik Grøvan,

viser til representantforslaget. Kunnskaps- og integreringsminister Jan Tore Sanner har uttalt seg om forslaget i brev av 20. august 2019. Brevet følger som vedlegg til denne innstillingen.

Komiteen viser til at opplæringslova pålegger alle skoleeiere å gi nødvendig opplæring som er tilpasset elevene og forutsetningene til den enkelte elev, lærling, praksisbrevkandidat og lærekandidat. Tilpasningen skal skje i den ordinære opplæringen, så vel som i spesialundervisningen. Kravet om tilpasset opplæring skal sikre alle best mulig utbytte av opplæringen. Komiteen viser til at denne tilpasningen er et sentralt prinsipp for å sikre alle elever og lærlinger like muligheter og likeverd.

Komiteen viser videre til at dysleksi og dyskalkuli er såkalt spesifikke vansker, som er medfødte og vedvarende. Med riktig hjelp kan vanskeomfanget reduseres, men ikke forsvinne helt. Elever med spesifikke vansker trenger derfor å kompensere med hjelpemidler. Ifølge statistikk fra Dysleksi Norge har ca. fem prosent av befolkningen spesifikke lese- og skrivevansker, dysleksi. Omtrent samme andel har spesifikke matematikkvansker, dyskalkuli, og ca. fem prosent har spesifikke språkvansker. Det er ifølge Dysleksi Norge trolig også minst ti prosent som har flere av vanskene. Rundt halvparten av de som har dysleksi, har for eksempel også dyskalkuli.

Komiteen legger vekt på at dysleksi, dyskalkuli og språkvansker kan vanskeliggjøre tilegnelsen av grunnleggende språklige og matematiske ferdigheter.

Tidlig innsats innebærer hjelp på et tidlig tidspunkt i livet, og tidlig inngripen når vansker oppstår. Komiteen understreker betydningen av at opplæringen lykkes med å hjelpe barn og unge som har vansker, slik at de erverver grunnleggende ferdigheter og kan ta del i ar-

beids- og samfunnsliv på linje med barn og unge uten disse spesifikke vanskene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, er positive til formålet med forslaget og mener det er viktig at skoleeiere legger til rette for at barn med dysleksi og dyskalkuli kan være en del av det faglige fellesskapet på sine skoler, slik flere legger til rette for i dag. Flertallet viser til at alle skoler og skoleeiere har plikt til å sørge for at elever med lese-, regne- og skrivevansker får tilpasset undervisning. Skoler som i dag er dysleksi- og dyskalkulivennlige, arbeider systematisk med å følge opp elever som har lærevansker, og flertallet mener at disse skolene er gode eksempler til etterfølgelse for flere. Flertallet viser til at det ikke er nødvendig med en diagnose i dysleksi eller dyskalkuli for å få tilpasset undervisning, og at skoler ikke må være dysleksi- og dyskalkulivennlige for å følge opplæringsloven § 1-3. Det er skoleeier og lærer som har ansvaret for å tilpasse undervisningen, og elevene har rett til spesialundervisning og en sakskyndighetsvurdering gjennom PPT-tjenesten dersom den tilpassede undervisningen og opplæringen ikke gir godt nok utbytte for elevene.

Flertallet viser videre til regjeringens systematiske arbeid og satsing på skole og særlig arbeidet med tidlig innsats etter daværende kunnskapsminister Kristin Clemets Kunnskapsløftet i norsk skole fra 2006. Flertallet viser videre til innføringen av lærernormen, veiledning av nyansatte lærere, satsing på videreutdanning av lærere og stortingsmeldingen «Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen» (Meld. St. 21 (2016–2017)). Regjeringen har også gjeninnført ordningen med gratis PC til elever med dysleksi i 2014, etter at den rødgrønne regjeringen fjernet dette tilbudet i sin periode.

Flertallet viser også til stortingsmeldingen om tidlig innsats, Meld. St. 6 (2019–2020), hvor inkludering i det faglige og sosiale fellesskapet og tilpasset undervisning vektlegges, den kommende kompetansereformen og fagfornyelsen, arbeidet med nye læreplaner i norsk skole. Flertallet viser til kunnskapsministerens svarbrev og støtter at alle kommuner og skoler må ta ansvar for god kvalitet og opplæring til alle elever, uten at staten skal bestemme på hvilken måte dette skal foregå på den enkelte skole, samtidig som vi tilrettelegger for at alle skoler kan gjennomføre et slikt løft.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener alle skoler i Norge skal være dysleksi- og dyskalkulivennlige. Disse medlemmer peker på at tidlig innsats har vært et grunnleggende prinsipp i det norske utdanningssystemet siden 2007.

Disse medlemmer viser til at dysleksivennlige skoler har gode systemer for å se og følge opp alle elever med vansker. Systematisk jobbing for at ingen elever faller fra, kommer alle elever til gode. Disse medlemmer understreker at det i en befolkning alltid vil være elever som har generelle eller spesifikke vansker, og at skolen skal bidra til å redusere konsekvensene av vanskene. Disse medlemmer ser behov for å sette alle norske skoler bedre i stand til å fange opp og følge opp elever med utfordringer og vansker.

Disse medlemmer viser til at spesifikke lærevansker er en mye brukt fellesbetegnelse om dysleksi (spesifikke lese- og skrivevansker), dyskalkuli (spesifikke matematikkvansker) og SSV (spesifikke språkvansker).

Disse medlemmer mener at et gjennomgående og systematisk arbeid for at alle skoler skal bli dysleksivennlige med fokus på spesifikke lærevansker, vil kunne bedre flere elevers læringsutbytte.

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti støttet et tilsvarende forslag da det ble fremmet under behandlingen av Dokument 8:143 S (2014–2015), og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge fram konkrete forslag og en tidsplan for at alle norske skoler blir dysleksivennlige med fokus på spesifikke lærevansker, slik at alle elever får riktig hjelp.»

Disse medlemmer vil understreke at på en dysleksivennlig skole har lærerne og den øvrige skoleorganisasjonen også systemer for å ivareta og videreutvikle kompetansen på dysleksi, pedagogiske metoder, hjelpemidler, psykososialt arbeid osv. Denne systematikken er helt nødvendig, og dette må alle skoler ha på plass.

Disse medlemmer viser til at lærerne må ha metodefrihet innen et repertoar av metoder som man vet har høy kvalitet og fungerer også på denne typen lærevansker. Lærerne må ha en rikholdig verktøykasse.

Disse medlemmer understreker at godt og systematisk vurderingsarbeid fordrer gode kartleggingsrutiner og at lærere har tilstrekkelig kompetanse til å kunne vurdere de ulike verktøyenes egnethet og kvalitet, og lærerne må gis opplæring i hvordan disse skal brukes, tolkes og følges opp.

Læreres kompetanse på dysleksi er svært varierende. For eksempel er emner om lese- og skrivevansker valgfag på lærerutdanningen. Det er elever med slike utfordringer i alle klasserom, og da er det et problem at ikke alle lærere vet noe om hvordan disse elevene bør møtes. Selv om det finnes pedagogiske metoder og kompenserende datahjelpemidler, finnes det ingen sikring av at elevene får den hjelpen som fungerer.

Det må sikres at elever med mulige spesifikke lærevansker utredes for sine vansker så tidlig som mulig – helt uavhengig av spørsmålet om spesialundervisning.

Disse medlemmer viser til at når det gjelder dyskalkuli, er det ikke gjort tilsvarende arbeid, men vil vise til at Dysleksi Norge nylig har laget nye, reviderte kriterier for en dysleksivennlig skole, der dyskalkuli og spesifikke språkvansker også er med. Dette arbeidet har så vidt startet. Regjeringen må initiere et arbeid for mer forskning og utvikling og for å systematisere arbeidet også med dyskalkuli, slik at alle skoler har kompetanse, metoder og rutiner som gjør dem til dyskalkulivennlige skoler.

Disse medlemmer viser til at det på svært mange felt trengs et mer systematisk arbeid for å sette alle skoler og alle lærere i stand til å ha kompetanse, metoder, systematikk og ressurser til å bli dysleksi- og dyskalkulivennlige. Det er på tide at det handles ut ifra dette.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen legge fram konkrete forslag og en tidsplan for at alle norske skoler blir dysleksivennlige med fokus på spesifikke lærevansker, slik at alle elever får riktig hjelp.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:165 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås og Karin Andersen om at regjeringen må legge fram konkrete forslag og en tidsplan for at alle norske skoler blir dysleksi- og dyskalkulivennlige – vedtas ikke.

Oslo, i utdannings- og forskningskomiteen, den 12. november 2019

Roy Steffensen

leder

Nina Sandberg

ordfører

Kunnskaps- og integreringsministeren

Stortinget
Karl Johansgate 22
0026 Oslo

Deres ref

Vår ref

Dato

19/3029-

20. august 2019

Representantforslag 8:165 S (2018-2019) om konkret forslag og en tidsplan for at alle norske skoler blir dysleksi- og dyskalkulivennlige

Jeg viser til representantforslag fra Mona Fagerås og Karin Andersen om konkrete forslag og en tidsplan for at alle norske skoler skal bli dysleksi- og dyskalkulivennlige.

Regjeringen vil at alle barn skal ha et godt og inkluderende skoletilbud, og at de skal oppleve å lære, utvikle seg og mestre på skolen. Målet er at alle elever skal mestre de grunnleggende ferdighetene på et tilfredsstillende nivå når de går ut av grunnskolen og utvikle dem videre gjennom videregående opplæring. Gode lese- og regneferdigheter er helt avgjørende for å kunne bli aktive medborgere i et moderne, demokratisk samfunn.

Det er positivt at skoler velger å være dysleksivennlige skoler, og jobbe særskilt med å følge opp disse elevene. Men det er ikke nødvendigvis et mål at alle skoler skal jobbe på samme måte, eller med det samme programmet. Det viktigste er at skolen jobber systematisk med de grunnleggende ferdighetene og tidlig innsats for alle elever, og på den måten avdekker og følger opp de elevene som trenger ekstra hjelp eller undervisning.

Læreplanverket gir skolene og lærerne et stort handlingsrom når det gjelder hvordan de organiserer innholdet i skolen, hvilke metoder og læringsressurser de bruker og hvordan de tilpasser undervisningen til ulike elevgruppers behov. Skolen har plikt til å tilpasse opplæringen til elevenes evner og forutsetninger, jf. Opplæringsloven § 1-3. Jeg har tillit til at lærerne og skolelederne bruker sitt faglige skjønn når de tilrettelegger innholdet i skoledagen for elevene. Regjeringen mener det er viktig at vi prøver ut ulike måter å endre på praksis i barnehager og skoler. Det er også nødvendig å forbedre hele utdanningssystemet for å møte de utfordringer som mange barn og unge opplever i dagens barnehager og skoler. Alle

skoler i alle landets kommuner må jobbe mer systematisk med å utvikle et godt opplæringstilbud til alle elever.

Det viktigste grepet vi har satt i verk er å trappe opp innsatsen tidlig i utdanningsløpet med flere lærere med riktig kompetanse. Vi har også innført plikt for skolene til å gi intensivopplæring til elever i 1.-4. trinn som står i fare for å bli hengende etter i regning, lesing og skriving. Det er i de første skoleårene at grunnlaget for å kunne gjennomføre skoleløpet legges. I kravene til læringsutbytte for alle studenter på grunnskolelærer-utdanningene er kunnskap om arbeid med de grunnleggende ferdighetene fastsatt gjennom forskrift til rammeplan. I tillegg stilles det særskilte krav til at studentene på grunnskolelærerutdanning 1-7 skal ha solid kunnskap om begynneropplæring i lesing, regning og skriving for de yngste elevene.

Det viktigste for å få en skole hvor elevene mestrer og lærer mer, er lærere med solid faglig kompetanse. Regjeringen har gjennomført en historisk satsing på videreutdanning av lærere i skolen. Siden 2014 har mer enn 34 000 lærere fått tilbud om videreutdanning med støtte fra staten, og vi bruker 1,6 milliarder kroner årlig på tilbud om videreutdanning. Norsk og matematikk er blant de prioriterte fagene. Vi har også innført pilotering av en ordning med lærerspesialister i blant annet norsk, realfag, spesialpedagogikk og begynneropplæring. Dette skal bidra til at skoler over hele landet videreutvikler sin kompetanse og jobber systematisk med kvaliteten på elevenes opplæringstilbud.

Vi har også innført en plikt til samarbeid mellom barnehage og skole for å sikre at elever får riktig og rask hjelp til å komme godt i gang med opplæringen. Regjeringen vil også styrke laget rundt eleven i skolen og kommer denne høsten med en stortingsmelding om tidlig innsats og inkluderende fellesskap. Meldingen vil tydeliggjøre statens forventninger til kommuner og skoler om et systematisk arbeid for å sikre at barn og elever får den hjelpen de trenger når de trenger den.

Vi fornyer læreplanene i hele utdanningsløpet fram mot høsten 2020. Fagfornyelsen skal gjøre skolens innhold mer relevant for framtidens utfordringer, og skape et verdiløft i skolen. De fem grunnleggende ferdighetene lesing, skriving, regning, muntlige og digitale ferdigheter videreføres og tydeliggjøres.

Målet for regjeringen er altså at alle skoler i alle landets kommuner må jobbe mer systematisk med å utvikle et godt opplæringstilbud til alle elever. Vi må forvente at alle elever skal få god oppfølging i skolen, uavhengig av bakgrunn og særskilte utfordringer. Kommuner og skoler må ta ansvar for god kvalitet på opplæringen til alle elever, uten at staten skal bestemme på hvilken måte dette skal skje på den enkelte skole.

Med hilsen

Jan Tore Sanner

